

MEMLEKET PUSULASI

NEVŞEHİR

Editör
Prof. Dr. İhsan Çiçek

MEMLEKET PUSULASI
NEVŞEHİR

Genel Yayın Yönetmeni
Mehmet Nebi Gedik

Editör
Prof. Dr. İhsan Çiçek

Grafik-Tasarım
Metin Taha Yılmaz
Canan Aytaş

Redaksiyon
Samet Tınas

Fotoğraf
Ali İhsan Gökçen

Yayıncı

Eski Babil Yayınları

Ant Basın Yayın Medya Tic. Ltd. Şti.
2. Matbaacılar Sitesi 1NB-22 Topkapı - İstanbul
Tel: (0212) 565 39 90 - Gsm: 0533 391 03 58

Yayın Tarihi: Aralık 2019
İSBN: 978-605-69960-0-9
T.C Kültürve Turizm Bakanlığı Sertifika No: 35108

Türk Coğrafya Kurumu Katkılarıyla Hazırlanmıştır.

İÇİNDEKİLER

"NEVŞEHİR İLİNİN COĞRAFYASI"

BÖLÜM 01	NEVŞEHİR İLİNİN KONUMU, JEOLJİK VE JEOMORFOLOJİK ÖZELLİKLERİ	07
	<i>Prof. Dr. İbrahim Kopar / Atatürk Üniversitesi</i>	
BÖLÜM 02	NEVŞEHİR'İN HİDROGRAFYA ÖZELLİKLERİ	33
	<i>Dr. Olgu Aydın / Ankara Üniversitesi</i>	
BÖLÜM 03	NEVŞEHİR İLİNİN İKLİMİ	53
	<i>Dr. Erkan Yılmaz / Ankara Üniversitesi</i>	
BÖLÜM 04	GEÇİŞ GÜZERGÂHI VE BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİĞİYLE NEVŞEHİR	83
	<i>Prof. Dr. Ali Meydan / Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi</i>	
BÖLÜM 05	NEVŞEHİR'DE DOĞAL AFETLER	107
	<i>Dr. Ali İmamoğlu / Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi</i>	
BÖLÜM 06	NEVŞEHİR İLİNİN NÜFUS ÖZELLİKLERİ	133
	<i>Dr. Öğr. Üyesi Kerime Karabacak / Ankara Üniversitesi</i>	
BÖLÜM 07	NEVŞEHİR İLİNİN İDARİ COĞRAFYASI VE YERLEŞMELERİ	159
	<i>Prof. Dr. Ali Özçağlar / Karabük Üniversitesi</i>	
BÖLÜM 08	NEVŞEHİR'DE TARIM VE HAYVANCILIK	187
	<i>Dr. Rüya Bayar / Ankara Üniversitesi</i>	
BÖLÜM 09	NEVŞEHİR SANAYİSİNİN GELİŞEN VİZYONU	223
	<i>Doç. Dr. Mutlu Yılmaz, Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Tahsin Şahin / Ankara Üniversitesi</i>	
BÖLÜM 10	GEÇİŞ GÜZERGÂHI OLARAK NEVŞEHİR ve ULAŞIM	245
	<i>Dr. Ahmet Uysal / Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi</i>	
BÖLÜM 11	TURİZMİN ATAR DAMARI NEVŞEHİR	277
	<i>Prof. Dr. Abdulkadir Uzunöz / Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi</i>	
BÖLÜM 12	NEVŞEHİR İLİNİN KÜLTÜREL FAALİYETLERİ VE COĞRAFİ İŞARETLERİ	309
	<i>Doç. Dr. Şenay Güngör / Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi</i>	
BÖLÜM 13	NEVŞEHİR'İN BAĞRINDA BİR GÖNÜLLER SULTANI: HACI BEKTAŞ VELİ	333
	<i>Doç. Dr. Fahri Maden / Kastamonu Üniversitesi</i>	
BÖLÜM 14	NEVŞEHİRLİ DAMAT İBRAHİM PAŞA	357
	<i>Mehmed Fatih Can / Tarihçi-Yazar</i>	

NEVŞEHİR İLİNİN KÜLTÜREL FAALİYETLERİ VE COĞRAFİ İŞARETLERİ

Doç. Dr. Şenay GÜNGÖR

*Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi,
Fen Edebiyat Fakültesi, Coğrafya
Bölümü, Öğretim Üyesi.*

1. Giriş

Günümüzde sosyal, siyasal, ekonomik ve kültürel alanlarda hızlı bir değişim ve dönüşüm yaşanmaktadır. Gelişen teknolojinin yeni üretim süreçleri ve ürünleri zorunlu hale getirmesi, çok uluslu şirketlerin kapsamlı üretim, pazarlama ve piyasa arayışları, farklı ürün ve hizmetler, söz konusu değişim ve dönüşüme ivme kazandırmaktadır. Bu durumdan ulusal, bölgesel ve kültürel kimliklerin zaman içerisinde üretmiş oldukları kendilerine özgü coğrafi değerler olumsuz etkilenmektedir. Bu açıdan kültürel faaliyetler ve coğrafi işaretler bölge dinamiği bakımından önemlidir.

Fuarlar, festivaller ve şenlikler, malların ve hizmetlerin tanıtılması için yapılan, bir takım sosyal ve kültürel faaliyetleri içeren düzenlemelerdir (Sarı, 2016: 95). Kızılırmak (2006)'da bölgeye özgü yerel etkinliklerin, bir şehrin veya bölgenin ruhunu yansıtan ve bölgenin söz konusu faaliyetlerle anılmasını sağlayan olaylar olduğu belirtilmektedir. Bununla birlikte yerel etkinlikler, turizm sektöründe yaşanan gelişmelere bağlı yeni bir turistik ürün çeşidi olarak kabul edilmesine rağmen, düzenleyici kuruluşlar ve toplumlar tarafından sosyal, kültürel ve toplumsal kutlama olayları olarak görülmektedir (Kızılırmak, 2006: 183,194). Festival ve etkinlikler toplumdaki kültürel farklılıkların, kimlik-

lerin, sosyal bağların, mekânsal ve zamansal aidiyetlerin yeniden biçimlenmesinde etkilidir (Duffy, 2005: 680). Geçmişe özlem duygusunun giderilmesine, geleneklerin yaşatılmasına ve gelecek nesillere aktarılmasına da katkı sağlar. Düzenledikleri yöreye sosyal ve kültürel etkinin yanında ekonomik anlamda da değer katan bu tür etkinlikler, yöre insanı ile yakın ve uzak çevreden katılanların kültür paylaşımı için uygun ortamlar oluşturmaktadır (Sarı, 2016; Güngör ve Bozyiğit, 2019).

Türkiye, geleneksel gıda çeşitliliği ve üretimi açısından zengin bir dokuya sahiptir. Bu özelliği bakımından her yöreye has farklı karakterlerde ürünler ve dolayısıyla coğrafi işaretler bulunmaktadır. Avrupa Birliği'ne (AB) uyum sürecinin ivme kazandığı günümüz şartlarında, coğrafi işaretlerin kültürel özellikler ile birlikte ön plana çıkması gerekli görülmektedir. Bu bağlamda, Türkiye'nin doğal ve kültürel dokusunu ön plana çıkarmada birçok enstrüman kullanılabilir. Bölgesel olarak giyim, gıda tüketimi, yaşam tarzı, doğal güzellikler gibi birçok olgu ülke ve bölgenin tanınmasında öncü olabilmektedir (Erol, 2014). Türkiye jeopolitik konumu, dört mevsimi bir arada yaşayabilen ender ülkelerden biri olması, çeşitli yer altı ve yer üstü kaynakları, kültürü ve tarihsel birikimiyle zengin bir coğrafi ürün yelpazesine sahiptir. Coğrafi işaret, bu zengin coğrafyanın sahip olduğu geniş ürün yelpazesinin korunması ve özgün kılınmasında önemli bir mihenk taşıdır (Kan & Gülçubuk, 2008; Orhan, 2010; Kan, 2017; Çalışkan & Koç, 2012; Danyoğlu vd. 2017). Ayrıca ulusal refaha ekonomik katkıların en önemli yollarından biri bölgesel kalkındır. Yöresel ürün üretim tekniklerinin bozulmadan gelecek nesillere aktarılması, üretimin devam ettirilmesi ve yöreye özgü coğrafi değerlerin tescilinin teşvik edilmesi, sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması için gerekli unsurlar arasında yer almaktadır.

2. Nevşehir İli Kültürel Faaliyetleri

Nevşehir ili kültürel faaliyetleri başlığı altında Nevşehir'de düzenlenen festival, şenlik, anma törenleri ve sportif aktiviteler gibi geleneksel hale gelen yerel etkinlikler değerlendirilmiştir. Günümüz küreselleşen dünyasında sosyal bağlar zayıflarken, yerelin değeri daha iyi anlaşılmasına başlanmıştır. Gül vd. (2013)'te festivaller ve etkinlikler, dışarı-

dan gelen ziyaretçilerle yerel halkı kaynaştırarak kültürel sürdürülebilirliği sağlamakta ve bu yolla da yerel toplumun hem ekonomik hem de sosyal kazanımlarını arttırmakta şeklinde ifade edilmiştir. Bu etkinlikler kültür turizmi kapsamında ele alınabilecek bir olgu olarak kabul edilebilir. Bu nedenle, geleneksel kültürün ve geleneksel değerlerin yaşatılmasında bir modeldir (Gül vd., 2013: 216).

Nevşehir ilçe ve beldelerinde 22 adet festival, şenlik, anma törenleri ve sportif aktiviteler gibi etkinlikler düzenlenmektedir. Bu organizasyonlar gerçekleştirilirken ilin, ilçenin veya beldenin tanıtımının yapılabilmesi, ekonomik gelişmesinin sağlanması ve sahip oldukları tarımsal, doğal, kültürel ve arkeolojik değerleri ile ilgili potansiyellerinin açığa çıkarılması ön planda tutulmaktadır. Nevşehir'de geleneksel olarak düzenlenen etkinlikler şunlardır:

Ürgüp Uluslararası Bağ Bozumu Festivali: Eylülün 2. haftasında Ürgüp Belediye Başkanlığınca "Ürgüp Uluslararası Bağ Bozumu Festivali" düzenlenmektedir. 45 yıldır düzenlenen etkinlikle, Ürgüp'e ait kültürel öğelerin ve tarımsal faaliyetlerin hem gelecek kuşaklara aktarımı hem de turizme katkı sağlanması amaçlanmaktadır. Etkinliğin ilk gününde açılış, kortej yürüyüşü, protokol konuşmaları, üzüm ikramı ve çeşitli gösteriler yapılmaktadır. Etkinliğin ikinci gününde ise bağ bozumu, pekmez yapımı, yemek ikramı ve halk oyunları gösterileri yer almaktadır (Ürgüp Kaymakamlığı, 2017; Nevşehir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2017).

Aksalur Kiraz Bayramı: Ürgüp'ün Aksalur beldesinde her yıl 20 Haziran tarihinde yapılan etkinlikle kiraz üretiminin geliştirilmesi ve tanıtılması amaçlanmaktadır. Bu sayede kaliteli kiraz yetiştiren yerler ile temas kurularak önemli miktarda kiraz fidanı dikimi ve aşılması yapılmaktadır (Ürgüp Kaymakamlığı, 2017; Nevşehir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2017).

Ortahisar Geleneksel Kültür ve Turizm Festivali: Ağustosun 3. haftasında, Ortahisar Belediye Başkanlığınca, "Ortahisar Geleneksel Kültür ve Turizm Festivali" düzenlenmektedir. Festival çerçevesinde, yarışmalara, yürüyüş etkinliğine ve konserlere yer verilmektedir (Ürgüp Kaymakamlığı, 2017; Nevşehir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2017).

Hamsi-Limon Festivali: 23-24 Aralık tarihleri arasında, "Hamsi-Limon Festivali" düzenlenmektedir. Etkinlik,

Nevşehir dimrit (kara) üzümü

Nevşehir Ortahisar Belediye Başkanlığı ile Trabzon Ortahisar Belediye Başkanlığı ortaklığında gerçekleştirilmektedir. 6.10.2015 tarihinde Trabzon Ortahisar Belediyesi ve Ürgüp ilçesi Ortahisar Belediyesi arasında imzalanan Kardeş Şehir Protokolü çerçevesinde, belediyeler arası kardeşlik ilişkilerini kuvvetlendirmek ve iki şehir arasında gelenek ve göreneklerin aktarımına katkıda bulunmak amacı ile düzenlenmektedir. Trabzon Ortahisar Belediyesi çalışanlarının da katıldığı, ulusal düzeyde ve halka açık olan etkinlik kapsamında Ortahisar Tepe Başı Meydanında hamsi ikramı yapılmaktadır (Ürgüp Kaymakamlığı, 2017; Nevşehir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2017).

Avanos Geleneksel Halk Şenlikleri: Temmuz-Ağustos aylarında, Avanos Belediye Başkanlığınca, "Avanos Geleneksel Halk Şenlikleri" adlı halk panayırı düzenlenmektedir. Her yıl düzenlenen panayırda, halkın kendi imkân ve yetenekleri ölçüsünde ürettiği takılar, hediyelik eşyalar, doğal ve

yöreye özgü yiyecekler, içecekler ve sanatsal ürünler, Belediye Başkanlığının ücretsiz olarak tahsis ettiği stantlarda satış ve tanıtım amacıyla yer bulmaktadır. Bunun dışında, ülkemizin veya dünyanın çeşitli yerlerinden gelen sanatçıların resim, heykel, fotoğraf, cam, seramik gibi sanat alanlarında yapılmış eserleri sergilenmektedir. Böylece, Avanos halkı ve ziyaretçileri, sanatçılarla birebir tanışıp eserlerini yakından tanıma fırsatını yakalamaktadır. Bu etkinlikler bünyesinde ilçede üretilen sanatsal değeri olan ürünlerin tanıtımı yanında, halkın sosyal aktivitesinin de yükseltilmesi amaçlanmaktadır. Festival uluslararası boyutta düzenlenmektedir (Avanos Kaymakamlığı, 2017; Nevşehir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2017).

Panayır alanında, çocuklara, ayrıca yer tahsis edilmiştir. Burada, çocukların eğlenerek vakit geçirip, yeni şeyler öğrenmesine olanak tanınmakta ve çocuklar, uzman animatörler eşliğinde oyun oynayıp eğitici yarışmalara katılabilmektedir. Avanos'un geleneksel halk kültürünü yaşatmak ve ziyaretçilere tanıtmak amacıyla kelle atma, çuval yarışı, yoğurt yarışı, iğneye iplik saplama, yumurta, üzüm, çanak yarışması gibi çeşitli yarışmalar düzenlenmektedir. Panayır sonrası, Eylül ayı başında ise çeşitli sanatçıların yer aldığı, ücretsiz konserler ve dans gösterilerine yer verilmektedir.

Hacı Bektaş Veli Anma Törenleri ve Kültür Sanat Etkinlikleri: Anma törenleri ilk kez ulusal düzeyde 16 Ağustos 1964 yılında Hacı Bektaş Veli Külliyesinin müze olarak açılması ile yapılmıştır. 1964 yılından itibaren 16 Ağustos tarihi değiştirilmeden Hacı Bektaş Veli Anma Törenleri ve Kültür Sanat Etkinliklerinin yapılması gelenek haline getirilmiştir. 1990 yılından itibaren etkinlik, uluslararası düzeyde yapılmaya başlanmıştır. Etkinliklere katılmak için Hacıbektaş'a gelen çok sayıda vatandaş, Hacı Bektaş Veli'nin inzivaya çekildiği mağaranın da bulunduğu Çilehane bölgesinde, günahı olanın geçemeyeceğine inanılan "delikli taş"tan geçmeye çalışmaktadır. İnanışa göre, delikli taştan geçemeyenlerin adak kurban kestirmesi ve yoksullara dağıtması gerekmektedir. Törenler içerisinde Bektaşî Kültürüne yönelik bilimsel ve toplumsal etkinlikler yapılmaktadır. Bu törenlere yurt çapından geniş katılım olmaktadır (Hacıbektaş Kaymakamlığı, 2017; Nevşehir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2017).

Atatürk'ün Hacıbektaş'a Gelişi: Mustafa Kemal Atatürk 4-11 Eylül 1919 tarihleri arasında yapılan Sivas Kongresi

sonrasında 22-23 Aralık günleri Hacıbektaş'ı ziyaret etmiştir. Atatürk'ün Hacıbektaş'a geldiği gün olması nedeniyle, Hacıbektaş Belediye Başkanlığına 22 Aralık gününde, paneller, resim sergileri ve konserler ile "Atatürk'ün Hacıbektaş'a Gelişi" adlı kutlama etkinliği gerçekleştirilmektedir (Hacıbektaş Kaymakamlığı, 2017; Nevşehir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2017).

Mahzuni Şerif'i Anma: Hacıbektaş Belediye Başkanlığına Mayısın 3. haftasında, "Mahzuni Şerif'i Anma" adlı etkinlik düzenlenmektedir. Anma töreni kapsamında mezar ziyareti yapılmakta, lokma dağıtılmakta ve ozanların katıldığı konserlere yer verilmektedir (Hacıbektaş Kaymakamlığı, 2017; Nevşehir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2017).

İlhan ve Turhan Selçuk Anma Törenleri: Hacıbektaş Belediye Başkanlığına Haziranın 3. haftasında "İlhan ve Turhan Selçuk Anma Törenleri" düzenlenmektedir. Anma töreni kapsamında mezar ziyareti yapılmakta, lokma dağıtılmakta, karikatür sergisi ile konferans düzenlenmekte ve konserlere yer verilmektedir. (Hacıbektaş Kaymakamlığı, 2017; Nevşehir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2017).

Sivas Katliamını Anma Günü: Hacıbektaş Belediye Başkanlığına 2 Temmuz tarihinde, "Sivas Katliamını Anma Günü" düzenlenmektedir. Anma töreni kapsamında mezar ziyareti yapılması, lokma dağıtılması, karikatür sergisi ile konferans düzenlenmesi, konferans ve konserlere yer verilmesi planlanmaktadır (Hacıbektaş Kaymakamlığı, 2017; Nevşehir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2017).

Fikret Otyam Anma Töreni: Hacıbektaş Belediye Başkanlığına 13 Ağustos tarihinde, "Fikret Otyam Anma Töreni" düzenlenmektedir. Anma töreni kapsamında, mezar ziyareti yapılmakta, lokma dağıtılmakta, konferans ve konser düzenlenmektedir (Hacıbektaş Kaymakamlığı, 2017; Nevşehir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2017).

Geleneksel Trap Atışları ve Kültürel Etkinlikler Festivali: Mayısın 2. haftasında Acıgöl Belediye Başkanlığına, "Geleneksel Trap Atışları ve Kültürel Etkinlikler Festivali" düzenlenmektedir. Acıgöl'de ulusal düzeyde dört yıldır düzenlenen festivale 2016 yılında 220'si yarışmacı olmak üzere toplam 1200 kişi katılmıştır. Trap Atış Yarışmaları, A kategorisi atışları, B kategorisi atışları, tek kurşun atışları ve grup atışları olmak üzere dört kategoride yapılmaktadır. Ya-

Kavrulmuş Nevşehir kabak çekirdeği

rışma sonucunda, her kategoride dereceye giren yarışmacılara hediye, plaket, kupa ve madalya verilmektedir. Festivale katılan yarışmacı ve misafirlere ücretsiz yemek ve çay ikramı yapılmaktadır (Acıgöl Kaymakamlığı, 2017; Nevşehir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2017).

Sağlık, Kültür ve Turizm Festivali: “Suyun Şifaya Dönüştüğü Yer Kozaklı” sloganı ile Kozaklı’da, Temmuzun 3. haftasında Kozaklı Belediye Başkanlığınca, “Sağlık, Kültür ve Turizm Festivali” düzenlenmektedir. Festival kapsamında, mehteran ekibi kortej yürüyüşü, kurban kesimi, dua okunması, semah ve semazen halk oyunları gösterisi, pilav şöleni, yerel sanatçıların vereceği konser, konuk sanatçıların vereceği konser ve havai fişek gösterisi gibi etkinliklere yer verilmektedir (Kozaklı Kaymakamlığı, 2017; Nevşehir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2017).

Uluslararası Oryantiring Yarışları: 2017 yılı Mart ayında, Türkiye Oryantiring Federasyonu ile Göreme Belediye Başkanlığı ortaklığında, “Uluslararası Oryantiring Yarışları” adlı bir spor etkinliği düzenlenmektedir. 2009 yılından beri her yıl Mart ayınının 20’sinden sonra düzenlenen

Nevşehir’de üzümden yapılan yöresel ürünlerden köftürün yapım aşaması

ve yıllık ortalama 1000 sporcunun katıldığı yarışlarda, yerli ve yabancı sporcuların, belirlenen parkurlarda, harita üzerinde, en kısa sürede yön ve hedef bulması beklenmektedir. Üç gün süren etkinlikte ilk gün kısa parkur, ikinci gün orta parkur ve son gün de uzun parkur koşulmaktadır. Son gün yapılan yarış sırasında, Avrupa’daki yarışlara katılacaklara ayrıca puan verilmektedir (Göreme Belediye Başkanlığı, 2017; Nevşehir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2017).

Uluslararası Kapadokya-Göreme Yemek Festivali: Ekimin 2. haftası, “Uluslararası Kapadokya-Göreme Yemek Festivali” düzenlenmektedir. Etkinlik, Türkiye Aşçılar Federasyonu, Kapadokya Aşçılar Derneği, Kapadokya Meslek Yüksek Okulu, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi ve Göreme Belediye Başkanlığı ortaklığında gerçekleştirilmektedir. 2002 yılından bu yana düzenlenen Göreme Yemek Festivali ile Göreme’nin unutulmuş yemeklerinin gün yüzüne çıkarılması ve sonraki nesillere aktarılması amaçlanmaktadır. Festival sırasında, ev hanımları arasında yemek yarışması yapılmaktadır (Göreme Belediye Başkanlığı, 2017; Nevşehir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2017).

Uluslararası Kapadokya-Göreme Halk Oyunları Festivali: Temmuzun 3. haftasında Göreme Belediye Başkanlığı tarafından, “Uluslararası Kapadokya-Göreme Halk Oyunları Festivali” düzenlenmektedir. 2009 yılından bu yana, her yıl, dört gün süreyle düzenlenen etkinlik boyunca, halk oyunları ekipleri, kendi yörelerine ait oyunları sergilemektedirler. Etkinlik ile farklı kültürlerin buluşması, Kapadokya turizminin çeşitlendirilmesi ve turizme katkı sağlanması amaçlanmaktadır (Göreme Belediye Başkanlığı, 2017; Nevşehir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2017).

Kaymaklı Kasabası Kültür ve Turizm Şenlikleri ve Kaymak Festivali: Kaymaklı Belediye Başkanlığınca Temmuzun 3. haftasında “Kaymaklı Kasabası Kültür ve Turizm Şenlikleri ve Kaymak Festivali” düzenlenmektedir. 11 yıldır düzenlenen ve ortalama 5000 kişinin katıldığı etkinlik kapsamında, kaymak yarışması ve açık hava konserine yer verilmektedir. Tanıtım amacıyla düzenlenen etkinlik ulusal düzeyde gerçekleştirilmektedir (Kaymaklı Belediye Başkanlığı, 2017; Nevşehir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2017).

Doğala Köyü Ertaş Yaylası Şepe Şenlikleri: Geleneksel hale gelen bu şenlik, Derinkuyu ilçesine bağlı Ertaş yaylasında, Doğala köyü muhtarlığı ile Doğala Kültür ve Dayanışma Derneği tarafından, Haziran’ın 4. haftasında gerçek-

leştirilmektedir (Derinkuyu Kaymakamlığı, 2017; Nevşehir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2017).

Cappadox Festivali: Mayısın 3. haftasında Pozitif adlı firma tarafından organize edilmektedir. 2015 yılından beri her yıl Mayıs ayında düzenlenen festivalde müzik, çağdaş sanat, gastronomi ve açık hava etkinliklerine yer verilmektedir (cappadox, 2017).

Salcano Kapadokya Bisiklet Festivali: Argeus Travel & Events tarafından 2010 yılından itibaren Eylülün 2. haftasında uluslararası düzeyde düzenlenmektedir. 2015 yılındaki katılımcı sayısı ile Türkiye tarihinin en büyük bisiklet buluşmasıdır. Türkiye’de ilk defa organize edilen Gran Fondo yarışısı da 2 farklı parkuruyla bisiklet festivalinin bir parçası olmuştur (Salcano Cappadocia Cycling Festival, 2017; Nevşehir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2017).

Salomon Cappadocia Ultra Trail: Argeus Travel & Events tarafından 2014 yılından itibaren Ekimin 3. haftasında uluslararası düzeyde düzenlenmektedir. Türkiye’deki en geniş katılımlı patika koşusu konumundadır (Salomon Cappadocia Ultra Trail, 2017; Nevşehir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2017).

Runfire Cappadocia Ultra Maratonu: Likya Yolu Ultra Maratonu’nun ardından gerçekleştirilen Türkiye’deki ikinci çok etaplı ultra maraton olma özelliğine sahip, yüksek mücadelede dayalı uluslararası bir spor organizasyonudur. 2012 yılından itibaren gerçekleştirildiği her yıl Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından desteklenen Runfire Cappadocia Ultra Maratonu’nun rotası, aynı zamanda yarış direktörü olan ve daha önce dünya çapında zorlu pek çok ultra maraton tamamlayan Prof. Dr. Taner Damcı tarafından hazırlanmıştır. Runfire Cappadocia Ultra Maratonu, Men’s Journal dergisi tarafından “Dünyanın en zorlu 25 maratonu” arasında gösterilmektedir (Runfire Cappadocia, 2017; Nevşehir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2017).

3. Coğrafi İşaretler

Belirgin bir niteliği, ünü veya diğer özellikleri itibarıyla kökeninin bulunduğu bir yöre, alan, bölge veya ülke ile özdeşleşmiş bir ürünü gösteren ad veya işaretler coğrafi işaret olarak tanımlanmıştır (Türk Patent Enstitüsü, 2016). Ayrıca belirli bir alandan kaynaklanan bir ürünü tanımlayan ya da kalitesi, ünü veya diğer karakteristik özellikleri bakımından

Nevşehir’de üzümden yapılan yöresel ürünlerden köftürün kurutulma aşaması

coğrafi kaynağına atfedilen, bir bölgeyi temsil eden sınıflı mülkiyet hakkına coğrafi işaret denir (İlcalı, 2005; Şahin ve Meral, 2012). Menapace ve Moschini (2012)’ye göre coğrafi işaret bir markalama şeklidir. Ürünün ait olduğu bölgenin isminin kullanılması markalama açısından önemlidir. Türkiye’de doğal ürünler, tarım, maden ve el sanatları, sanayi ürünleri ile koşullara ve tanımlara uygun her türlü ürün, coğrafi işaret kapsamında değerlendirilmektedir. AB standartlarında sadece tarımsal ürünler ve insan gıdaları coğrafi işaret ile korunabilirken, Türkiye’de ürün çeşitliliği açısından daha geniş bir koruma kapsamı bulunmaktadır (Dimara & Skuras, 2003).

Kan & Gülçubuk (2008)’e göre bir işaretin coğrafi işaret olarak nitelendirilmesi için bazı unsurları taşıması gerekmektedir. Bu unsurlar 5 grup altında toplanabilir (Kan & Gülçubuk, 2008: 59-60):

a. Ürün: Bir işaretin coğrafi işaret olarak nitelendirilmesi için her şeyden önce o işaretin bir ürünü belirtmesi gerekmektedir. Çünkü coğrafi işaretler ürünün kökenini belirtir ve ürünlerin diğerlerinden ayırt edilmesini sağlar.

b. Belirli bir coğrafya: Coğrafi işaretler sınırları belirlenmiş bir coğrafyadan kaynaklanan ürünleri ifade eder. Bu husus konuyla ilgili düzenlemelerin çoğunda mevcuttur. Türk hukukunda aynı AB hukukunda olduğu gibi coğrafi alan kavramı “bir bölgenin, belirli bir yörenin ya da istisnai

Kaymaklı kuru kaymağı yapım aşamaları

Kaymaklı kuru kaymağı yapım aşamaları.

Kaymaklı kuru kaymağı yapım aşamaları.

durumlarda bir ülkenin" adından ibaret olacağı; bu işaretlerin, söz konusu bölge, yöre ya da ülkeden kaynaklanan ürünleri ifade edebileceği belirtilmiştir.

c. İşaret: Coğrafi işaretler, ürünleri ayırt etmeye ve kullandıkları ürünleri farklılaştırmaya yarayan işaretlerdir. Bu işaretler 555 sayılı KHK m.17/1 de belirtildiği gibi "coğrafi işaretlerden menşe adları, sicilde belirtilen coğrafi bölgede faaliyet gösteren üreticiler tarafından, belirtilen ürünlerin üzerlerinde veya ambalajlarında, bu ürünlerin sicilde gösterilen kalite, ün ve diğer özellikleri taşıması koşuluyla ticari olarak kullanılır". Bu ürünlerin üzerinde yer alan ad, işaret ve ifadeler işaret unsuru olarak karşımıza çıkmaktadır.

d. Ürünün belirli bir karakteristik taşıması: Coğrafi işarete konu olan ürünler yetiştirildiği alandan dolayı belirli bir özellik kazanmış yani diğer benzerlerine göre farklılaştırılmış ürünlerdir. Bu unsurlar toprak, nem, rüzgâr vb. iklim bileşenleri olabileceği gibi, yörenin ürünü işleme tekniklerinden, kullandıkları malzemelere kadar olabilecek her türlü farklılıklar (beşeri unsurlar) olabilir.

e. Ürünün karakteristik özelliği ile coğrafi kökeni arasında ilişki olması: Coğrafi işaretlere konu olan ürünlerin en büyük özelliklerinden biri de ürünün karakteristik özelliği ile kökeni olan coğrafya arasında ilişkinin olmasıdır. Aslında bu özellik hem kültürel mirasın korunması hem de tüketicinin karar alma sürecini etkileyen ve ürünün bazı özellikleri hakkında tüketicilere bilgi veren bir unsurdur. Aynı zamanda da ürünün menşei olan bölge, kırsal turizm açısından da işaret edilmiş olmaktadır.

Coğrafi işaretler, "menşe adı" ve "mahreç işareti" olmak üzere ikiye ayrılır. Coğrafi sınırları belirlenmiş bir yöre, alan, bölge veya istisnai durumlarda ülkeden kaynaklanan bir ürünün tüm veya esas nitelik ile özellikleri bu yöre, alan veya bölgeye özgü doğal ve beşeri unsurlardan kaynaklanması ve ilgili ürünün üretimi, işlenmesi ve diğer işlemlerinin tümüyle bu yöre, alan veya bölge sınırları içinde yapılması ürünün "menşe adını" belirtir. Menşe adları ait oldukları coğrafi bölgenin dışında üretilmezler. Çünkü ürün, niteliklerini ancak ait olduğu yöre içinde üretildiği takdirde kazanabilir. Menşe adına Finike portakalı ve Malatya kayısı örnek gösterilebilir. Coğrafi sınırları belirlenmiş bir yöre, alan veya bölgeden kaynaklanan bir ürünün belirgin bir niteliği, ünü veya diğer özellikleri itibarıyla bu yöre, alan veya bölge ile özdeşleşmiş olan ve üretimi, işlenmesi veya

diğer işlemlerinden en az birinin belirlenmiş yöre, alan veya bölge sınırları içinde yapılan ürüne “mahreç işareti” denir. Mahreç işaretlerinin, ürünün özelliklerinden en az biri o yöreye ait olmakla birlikte, yöre dışında da üretilebilmesi söz konusudur. Mahreç işaretine Antep baklavası, Hereke ipek halısı örnek gösterilebilir (Türk Patent Enstitüsü, 2016). Menşe adlarının aksine, mahreç işaretlerinin coğrafi alan ile ilişkisi daha esnek olmakta, böylece mahreç işaretleri çok daha geniş alanlar için kullanılabilir (Çalışkan & Koç, 2012: 197).

Coğrafi işaretlerin tarihsel gelişimine bakacak olursak, coğrafi işaretlere ilişkin olarak hüküm içeren ilk uluslararası sözleşme, 1883 tarihli Sınai Mülkiyetin Korunması hakkındaki Paris Sözleşmesidir. 1891 yılında en önemli özelliklerinden biri konusunun sadece coğrafi işaretler olduğu Madrid Sözleşmesi imzalanmıştır. Eşyalar Üzerinde Sahte ya da Aldatıcı Mahreç İşaretlerinin Engellenmesi Hakkındaki bu sözleşmede de Paris Sözleşmesi'nde olduğu gibi “indication of source” kavramı temel alınmıştır. 1958 tarihli Lizbon Anlaşmasında ise menşe adı kavramı uluslararası düzenleme olarak ilk kez yer almaktadır. Menşe Adlarının Korunması ve Uluslararası Tescili Hakkındaki Lizbon Anlaşması menşe adlarının kökeni olan ülkelerin dışında da kabul edilmesini ve korumasını sağlamaya yönelik bir sistem kurmayı amaçlamıştır. Bununla birlikte coğrafi işaret (geographical indication) kavramının kullanıldığı ilk uluslararası sözleşme, Ticaret ile Bağlantılı Fikri ve Sınai Mülkiyet Hakları-FSMH (Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights-TRIPS) Anlaşması'dır. TRIPS sözleşmesi, fikri mülkiyet konusu ile ilgili olması nedeni ile Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) Anlaşmasının bir parçası niteliğinde olup DTÖ sisteminin önemli birimlerinden birini oluşturur. TRIPS'in yürürlüğe girmesinden önce yürürlüğe giren ve hala yürürlükte bulunan Paris, Madrid ve Lizbon Sözleşmeleri Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü (WIPO) nezdinde yürütülmektedir (Gökova, 2007; Tuncay, 2009; Erol, 2014).

Türkiye'de coğrafi işaret tescili 544 sayılı Kanun Hükümünde Kararname (KHK) gereğince Türk Patent Enstitüsü'nün görevleri arasında yer almaktadır. 555 sayılı Coğrafi İşaretlerin Korunması Hakkında KHK 27.6.1995 tarihinde, kararnamenin uygulama şeklini gösterir yönetmelik 5.11.1995 tarihinde, kararnamenin bazı maddelerinde dü-

zenlemeler yapan ve cezai hükümleri getiren 4128 sayılı kanun 7.11.1995 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Tescil için gerekli olan yasal alt yapı ise uluslararası normlara uyumlu şekilde oluşturulmuştur (Kan vd., 2012: 96-97).

Literatürde coğrafi işaretler ile ilgili (Dimara & Skuras, 2003; Rangnekar, 2004; Gündoğdu, 2006; Gökova, 2007; Kan & Gülçubuk, 2008; Zografos, 2008; Bowen & Valenzuela Zapata, 2009; Kan vd., 2010; Orhan, 2010; Kan, 2011; Tevlocr, 2011; Teuber, 2011; Çalışkan & Koç, 2012; İbret & Küllü, 2012; Şahin & Meral, 2012; Kan vd., 2012; Menapace & Moschini, 2012; Durlu-Özkaya vd., 2013; Jay & Taylor, 2013; Şahin, 2013; Erol, 2014; Mercan & Üzülmaz, 2014; Tanrıkulu, 2014; Yenipınar vd., 2014; Doğan, 2015; Oraman, 2015; Toklu vd., 2016; Dayıoğlu vd. 2017) farklı içerikte bilimsel çalışmalar bulunmaktadır. Bu çalışmaların önemli bir kısmında coğrafi işaretlerin hukuksal, ekonomik ve politik, sosyo-ekonomik ve kültürel boyutları ele alınmıştır.

Ayrıca yöresel gıda üretimine katkısına, turizm faaliyetlerinin gelişmesindeki etkisine ve kırsal kalkınmada lokomotif olabileceğine dikkat çekilmiştir. Yapılan araştırmaların en önemli sonuçları arasında coğrafi işaretlerin; faydalarından yararlanılabileceği, yüksek kalitelide ürün üretimi için gerektiği, doğru, etkili şekilde tanıtımı ve pazarlanması ile bölgesel kalkınmaya sağladığı olanaklar yer almaktadır.

Hava başı modelli Avanos halısı

3.1. Coğrafi İşaretlerin Amacı ve Önemi

Coğrafi işaretin amacı, coğrafi işarete konu olan ürünün üretimi, kaynağı gibi bir takım genel niteliklerine bağlı olarak yerel özelliklerden ötürü belli bir üne kavuşmuş ürünlerin korunmasını sağlamaktır. Örneğin leblebi için “Çorum Leblebisi” ibaresi, halı için “Kars El Halısı” ibaresi, kaymak için “Afyon Kaymağı” ibaresi belirli bir kalitenin işareti olarak ortaya çıkmaktadır. Coğrafi işaret tescili ile sınırları belirlenmiş alanda üretimi gerçekleşen ve tarihsel geçmişini olan özel ürünlerin, üretim metotları ile birlikte kalite standartları korunmaktadır (Türk Patent Enstitüsü, 2012). Tüketiciler söz konusu yöre adıyla satılan ürünleri o yöre adına duydukları güven nedeniyle, diğer yerlerde üretilenlere tercih edebilirler. Bu nedenle bir ürün için belirli bir kalite ve aitlik işareti haline gelmiş yer adlarının coğrafi işaret olarak koruma altına alınmasında, o yöre halkının menfaatlerinin korunması açısından büyük avantajlar bulunmaktadır. Coğrafi işaret tescili tek bir üreticinin haklarını değil, tescil belgesindeki şartlara uygun üretim yapan ve pazarlayanların tümünün haklarını korur. Coğrafi işaretlerin bu özelliği, coğrafi işaretlerin diğer sınai mülkiyet haklarından en temel farkını oluşturmaktadır. Çünkü coğrafi işaret yöresel, bölgesel ve ülkesel genelliğe sahip olup, sağladığı hak belli bir kişiye veya kişilere bağlanamaz (Türk Patent Enstitüsü, 2016).

Coğrafi işaretler kullanılarak özellikle yerel ürünlere ayırıcı nitelikler kazandırılmaktadır. Böylece hem yerel ürünlerin katma değeri artabilmekte, hem ürüne orijinallik kazandırılmakta, hem de coğrafi işaretler yoluyla kırsal kalkınmanın ekonomik boyutuna katkılar sağlanmaktadır (Kan ve Gülçubuk, 2008: 58). Coğrafi işaret tescili sağlanan ürünler, üretimin yapıldığı çevrelerde, ekonomik faaliyetlerin gelişmesini destekleyerek bölgesel kalkınmaya ve kırsal kalkınmaya da destek olmaktadır (Çalışkan & Koç, 2012: 197). Coğrafi işaretler, ayrıca, ürüne pazarlama gücü katar ve ürünün gerçek üreticilerini koruyan kolektif bir hak olduğundan kırsal kalkınmaya aracılık etmektedir. Coğrafi işaret korumasının amaç ve faydalarından biri de, coğrafi işaret ibarelerinin gerekli özelliklere sahip olmayan sahte ürünler üzerinde kullanılmasının önüne geçilerek, tüketicinin yanıltılmasına engel olunması ve coğrafi işaretli ürünün ününden faydalanılmaması dolayısıyla tüketicinin

korunmasına yardımcı olmaktır (Türk Patent Enstitüsü, 2016). Orhan (2010)’a göre de coğrafi işaretlerin önemini ortaya koyan en önemli yaklaşım, küreselleşen dünya ticareti karşısında yerel kalkınmanın en değerli teşvik aracı olarak kabul gördüğü gerçeğidir (Orhan, 2010).

Coğrafi işaret koruması sadece ekonomik kazançların sağlanmasında değil, geleneksel bilgi ve üretim biçimlerinin korunarak, kültürel mirasın korunmasına da olanak sağlamaktadır. Yıllarca hatta yüzyıllarca yerel halk tarafından geliştirilen ve aktarılan geleneksel bilgi bu sayede korunmuş olur. Böylece, coğrafi işaretler bu ülkelerde (yörelerde) turizmi ve diğer coğrafi faaliyetleri olumlu yönde etkileyerek, bunları ekonomik kazançla dönüştürebilir. Daha yüksek bir fiyattan satılan coğrafi işaretler ile korunan ürünleri üreten küçük ve orta boy işletmeler de bu avantajdan faydalanır (Gökova, 2007: 150).

3.2. Türkiye’de Tescillenen Coğrafi İşaretler

Coğrafi yapısı, tarımsal üretim potansiyeli ve kültürel çeşitliliği ile Türkiye, geleneksel ve yerel ürünler bakımından dünyanın en zengin ülkelerden birisidir. Bu zenginlik önemli bir coğrafi işaret potansiyeli anlamına da gelmektedir. Orhan (2010)’a göre tescillenen ve tescillenmeye aday coğrafi değerler, ün ve kalitelerini buldukları coğrafyanın kendine özgü doğal koşulları veya beşeri faktörlere ilişkin, bilgi, beceri, deneyim ve geleneklerden almaktadır. Yöresel ürünler sahtelerine karşı korunmak ve ticarete haksız

Ürün Sınıfları	Adet	Dağılım (%)
Bitkisel Ürünler	52	% 26
Hayvansal Kökenli Gıda Ürünleri	16	% 8
Yöresel Yemek ve Yiyecekler	64	% 32
Geleneksel El Sanatları	49	% 24
Alkollü ve Alkolsüz İçecekler	9	% 5
Doğal Taş Ürünleri	4	% 2
Hayvan Irkları	4	% 2
Diğer	2	% 1
Toplam	200	% 100

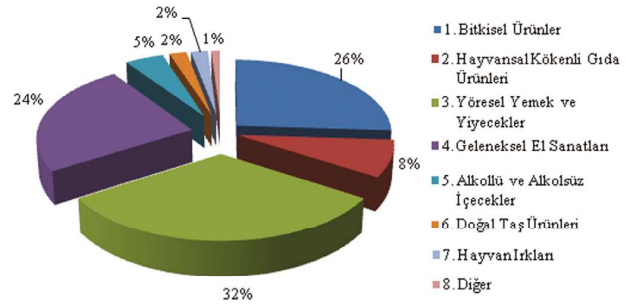
Tablo 1. Türkiye’de coğrafi işaret tesciline sahip ürünlerin ürün sınıflandırmasına göre dağılımları (2017) **Kaynak:** Türk Patent Enstitüsü, 2017.

rekabete uğramamak için ulusal ve uluslararası düzeyde yasal olarak coğrafi işaretlerle koruma altına alınmıştır. Fikri mülkiyet hakları arasında değerlendirilen coğrafi işaretler, ürünün meydana geldiği coğrafyayı betimlemektedir (Orhan, 2010: 245).

Türkiye'nin doğal zenginliğinin ve kültürel miras çeşitliliğinin fazla olması, coğrafi işaret tescili alabilecek ürün sayısının da fazla olmasını sağlamaktadır. Fakat coğrafi işaret tescili almış olan ürün sayısı, söz konusu potansiyele göre oldukça azdır. Oysa coğrafi işaretli ürünler bölgesel kalkınmaya ivme kazandırmada, ekonomik ve sosyal hayatı canlandırmada, özellikle kadın istihdamını artırma ve geliştirmede lokomotif olabilmektedir.

Türkiye'de coğrafi işaretlerin tescili ile ilgili sorumlu kurum Türk Patent Enstitüsü'dür. Yurt içinden veya yurt dışından yapılacak tüm başvurular Türk Patent Enstitüsüne (TPE) veya onun yetkili kıldığı makama yapılır. Türkiye'de Ocak 2017 yılı itibarıyla tescil edilen toplam ürün sayısı 200 adettir. Başvuru aşamasında ise 300 adet ürün bulunmaktadır (TPE, 2017). Tablo 1'de ürün sınıflarına göre tescil edilen ürün sayıları ve bu sınıfların toplam tescilli ürünler içerisindeki dağılımı verilmektedir. Buna göre 52 adet tescilli bitkisel ürün, 16 adet hayvansal kökenli gıda ürünleri, 64 adet yöresel yemek ve yiyecekler, 49 adet geleneksel el sanatları, 9 adet alkollü ve alkolsüz içecekler, 4 adet doğal taş ürünleri, 4 adet hayvan ırkları ve 2 adet diğer ürün bulunmaktadır. % 32 ile en büyük pay, yöresel yemek ve yiyecekler ürün sınıfına aitken bunu % 26 pay ile bitkisel ürünler ve % 24 pay ile geleneksel el sanatları takip etmektedir (Şekil 1). Türkiye'de coğrafi işaretle tescillenmiş ürünlerden menşe korumasında olan ürünlerin sayısı 85 olup toplam tescillenmiş ürünlerin % 42,5'ini oluşturmaktadır. Mahreç korumasında olan ürünlerin sayısı ise 115'dir. Bu ürünler de toplam tescillenmiş ürünlerin %57,5'ini oluşturmaktadır.

Türkiye'de zengin kültürel mirasın yanı sıra sahip olduğu coğrafyanın sunduğu eşsiz doğal değerler bir bütün olarak düşünüldüğünde korunan ürünlerin sayısı Fransa ve İtalya gibi ülkelere göre çok daha azdır. Rangnekar, (2004)'e göre coğrafi işaretler Avrupa'da 13. yüzyıla kadar uzanan bir süreçte dayanmaktadır. Buna bağlı olarak Avrupa'da oldukça gelişmiş bir coğrafi işaret sistemi vardır. Coğrafi işaretlemede en gelişmiş ülkeler, Fransa ve İtalya'dır (Rangnekar, 2004).

Şekil 1. Türkiye'de coğrafi işaret tesciline sahip ürünlerin ürün sınıflandırmasına göre dağılımları.

3.3. Nevşehir İli Coğrafi İşaretleri

Nevşehir, yöresel ürün çeşitliliği bakımından zengin bir ildir. İle özgü ürünlerin markalaştırılması, tanıtım ve pazarlamasının koordineli bir şekilde yürütülmesi, Nevşehir'in bölgesel kalkınması açısından büyük önem taşımaktadır. Coğrafi işaretleme konusunda büyük bir potansiyeli barındıran Nevşehir'de öncelikle yöresel ürünleri tanıtmak ve ulusal/uluslararası arenada tanıtmak gerekmektedir. Coğrafi işaretli ürünler, hem bölgenin ve ülkenin milli değerlerinin korunması hem de yöresel sahiplenme anlamına gelmektedir. Bu bağlamda coğrafi işaret konusunda üreticiler ve tüketiciler bilinçlendirilmeli, kamuoyunda farkındalık oluşturulmalıdır.

Nevşehir sahip olduğu tarihsel, kültürel ve coğrafi zenginlikleriyle çeşitli alanlarda ismi ile özdeşleşmiş ürünlere sahiptir. Bu ürünlerin koruma altına alınması ve gelecek nesillere bozulmadan aktarılması amacı ile coğrafi işaretli ürünler kapsamında Türk Patent Enstitüsüne tescil ettirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda Nevşehir ilinin Nevşehir Kabak Çekirdeği ve Avanos Çömleği olmak üzere 2 adet menşe adlı coğrafi işareti bulunmaktadır. Nevşehir Ticaret Borsası ve Ürgüp Ziraat Odası Başkanlığı tarafından, 2014 yılında, Nevşehir Sivrisi ve Nevşehir Çerçvelisi ismi ile kabak çekirdeği için coğrafi işaret tescil başvurusu yapılmıştır. Nevşehir Sivrisi olarak yapılan başvuru 2016'da, Nevşehir Kabak Çekirdeği şeklinde değiştirilmiştir. İlerleyen dönemde Ürgüp Ziraat Odası Başkanlığı'nın başvuru süreci durdurulmuştur. Bununla birlikte Nevşehir Ticaret Borsası

Avanos çömleği

tarafından Menşe adı olarak yapılan başvuru değerlendirilmiş olup, Nevşehir Kabak Çekirdeği, 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu kapsamında 30.10.2017 tarihinden itibaren korunmak üzere 11.02.2019 tarihinde tescil edilmiştir (Türk Patent ve Marka Kurumu, 2019; Nevşehir Ticaret Borsası, 2017; Ürgüp Ziraat Odası Başkanlığı, 2017).

Nevşehir'in ilçe ve köylerinde yetiştirilen yazlık kabak grubunun çerezlik veya çekirdek kabakları cucurbita pepo L. botanik sınıfı içinde yer almaktadır. Nevşehir kabak çekirdeğini diğer bölgelerdeki kabak çekirdeklerinden ayıran en büyük özellik, çekirdeğin tipi ve kavrulma şeklidir. Bunlar uzun, dar, kenarları kalın, kökçüğün çıktığı yer sivri, beyaz ve kabuğundan çok rahat ayırt edilebilen bir çekir-

dektir. Sahada kendine has bir çekirdek kavurma yöntemi olup çekirdekler özel bir harç ile kavrulmaktadır. Bu harç hem çekirdeğe özel bir koku vermekte hem de lezzetini artırmaktadır (Nevşehir Ticaret Borsası, 2017; Ürgüp Ziraat Odası Başkanlığı, 2017). Kabak çekirdeği Nevşehir ilinin neredeyse tüm ilçe, köy ve kasabalarında yetiştirilmektedir. Bölgedeki çiftçiler çok uzun yıllardan beri çerezlik kabak tarımını yapmaktadır. Toprak yapısının uygun olması ve insanların çok uzun yıllardır kışın çerez tüketim alışkanlığının olmasından dolayı üretim devam etmektedir.

Temelleri neolitik döneme kadar dayanan çömlekçilik sanatı Anadolu'da çömlekçi çarkının bulunması ile Orta Tunç Çağında başlamıştır. Avanos'ta çömlekçiliğin ise Kı-

zılırmak çevresinde yaşayan Hititlerin ırmak yatağından elde ettikleri toprağı kullanmaları ile başlamış olduğu bilinmektedir (Kaymakçı, 2011; Öger & İnce, 2014: 18). Türkiye'de Nevşehir iline bağlı Avanos ilçesi; çömlekçilik denilince akla gelen ilk yerlerden biridir. Göreme ve Ürgüp gibi turistik yörelere ve hammadde kaynağına yakın olması, Avanos'da çömlekçiliğin çok gelişmiş olmasının sebeplerindedir (Acar, 2011: 371). Nevşehir'de özel bir üretim alanına sahip olan çömlekler, özellikle Avanos'ta profesyonel olarak üretilmekte ve buradaki çömlek ustaları yıllardır bu zanaatı yaşatmaktadır. Çömlek üretimi yıllar boyunca hem Avanos'un hem de Nevşehir'in gerek tanıtımında gerekse de kalkınmasında önemli bir rol oynamıştır (Ceylan & Bayazıt, 2011: 82). Avanos çömlekçiliği artık bir kültür mirası ve bir markadır. Bu doğrultuda Avanos Çömleği, Menşe adı olarak Avanos Belediye Başkanlığı tarafından yapılan başvuru sonucunda, 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu kapsamında 05.09.2017 tarihinden itibaren korunmak üzere 25.12.2017 tarihinde tescil edilmiştir. Coğrafi sınırı Nevşehir ili Avanos ilçesi şeklinde belirtilmiştir. Coğrafi işaret ibaresinin marka ile birlikte kullanılması ve ürünün uygun kısmında coğrafi işaret amblemi ile birlikte "Avanos Çömleği" ifadesinin bulunması gerekmektedir (Türk Patent ve Marka Kurumu, 2019).

"Çömlek" adı yaygın olarak toprak tencereler için kullanılsa da, coğrafi işaret kapsamında kilden yapılmış her türlü ürünü belirtmektedir. Avanos Çömleğini diğer seramik ürünlerden ayıran en büyük özellik, çamurunda kullanılan Avanos yöresinden sağlanan kildir. Çamur içindeki hematit minerali, renklerin kırmızı olmasına neden olmaktadır. Hematit oranına bağlı olarak renkler; açık sarı, açık ve koyu kırmızı arasında değişmektedir. Bu bileşim Avanos çömleklerinin kendine has rengini vermektedir. Avanos'ta çömlekçilikte kullanılan topraklar, Kızılırmak'ın eski yataklarından ve çevredeki tepelerden elde edilir. Bu bölgeler arasında Gedik, Burabayır, Cindersesi ve Kızılöz sayılabilir. Gedik'te kırmızı ve gök, Burabayır'da çoğunlukla kırmızı, Cindersesi'nde kırmızı ve gök, Kızılöz'de ise kırmızı renkli topraklar bulunmaktadır (Türk Patent ve Marka Kurumu, 2019).

İl genelinde bitkisel ve hayvansal kökenli gıda ürünleri,

yöresel yemek ve yiyecekler, geleneksel el sanatları, alkollü içecekler ve doğal taş ürünlerinden oluşan coğrafi işarete konu olabilecek pek çok ürün bulunmaktadır. Tablo-2'de Nevşehir ili için coğrafi işaret potansiyeline sahip ürünlerin bir envanteri oluşturulmaya çalışılmıştır¹. Nevşehir ili coğrafi işarete konu olabilecek ürünlerinden bitkisel ürünler, Nevşehir taşı ile Nevşehir pomza ve bimsi menşe adı; hayvansal kökenli gıda ürünleri, yöresel yemek ve yiyecekler, geleneksel el sanatları, kurma şarap ve Hacibektaş taşı ise mahreç işareti olarak değerlendirilebilir.

Bitkisel Ürünler: İlde coğrafi işarete konu olabilecek bitkisel ürünler dimrit (kara) üzümü, buludu (hevenk) üzümü, emir üzümü, parmak üzümü, çavuş üzümü, Avanos İsmailoğlu üzümü, Avanos armut ayvası, Avanos gub düşen ar-

Nevşehir parmak üzümü

¹ Nevşehir ili coğrafi işarete konu olabilecek ürünler belirlenirken verilen kaynaklar yanında 2014-2016 yılları arası gerçekleştirilen arazi gözlem ve görüşmelerden de yararlanılmıştır.

Ürün Adı	Ürün Sınıfları	Kaynak
Nevşehir Dimrit (Kara) Üzümü	Bitkisel Ürünler	Dinleyen, 2009; Yüksel, 2009; Hatipoğlu & Şengül, 2011; Yeşilöz, 2014, Uysal & Yaşasın, 2017; Nevşehir Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2017.
Nevşehir Buludu (Hevenk) Üzümü	Bitkisel Ürünler	Yüksel, 2009; Yeşilöz, 2014, Uysal & Yaşasın, 2017; Nevşehir Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2017.
Nevşehir Emir Üzümü	Bitkisel Ürünler	Yüksel, 2009; Yeşilöz, 2014, Uysal & Yaşasın, 2017; Nevşehir Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2017.
Nevşehir Parmak Üzümü	Bitkisel Ürünler	Yüksel, 2009; Yeşilöz, 2014, Uysal & Yaşasın, 2017; Nevşehir Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2017.
Nevşehir Çavuş Üzümü	Bitkisel Ürünler	Yüksel, 2009; Yeşilöz, 2014, Uysal & Yaşasın, 2017; Nevşehir Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2017.
Avanos İsmailoğlu Üzümü	Bitkisel Ürünler	Yüksel, 2009; Uysal & Yaşasın, 2017; Nevşehir Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2017; Nevşehir Valiliği Bilim, Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü, 2017.
Avanos Armut Ayvası	Bitkisel Ürünler	Nevşehir Valiliği Bilim, Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü, 2017.
Avanos Gub Düşen Armudu	Bitkisel Ürünler	Nevşehir Valiliği Bilim, Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü, 2017.
Avanos İğdesi	Bitkisel Ürünler	Nevşehir Valiliği Bilim, Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü, 2017.
Avanos Köy Bağ Cevizi	Bitkisel Ürünler	Nevşehir Valiliği Bilim, Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü, 2017.
Nevşehir Bitirgen Kayısı	Bitkisel Ürünler	Nevşehir Valiliği Bilim, Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü, 2017; Nevşehir Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2017.
Acıgöl Sarımsağı	Bitkisel Ürünler	Nevşehir Valiliği Bilim, Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü, 2017.
Avanos Ayhan Patlıcanı	Bitkisel Ürünler	Yüksel, 2008; Nevşehir Valiliği Bilim, Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü, 2017.
Nevşehir Patatesi	Bitkisel Ürünler	Arıoğlu vd., 2006, Nevşehir Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2017.
Kaymaklı Kuru Kaymağı	Hayvansal Kökenli Gıda Ürünleri	Atamer vd., 2016.
Nevşehir Pekmezi	Yöresel Yemek ve Yiyecekler	Nevşehir Valiliği Bilim, Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü, 2017; Nevşehir Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2017.
Nevşehir Üzüm Turşusu	Yöresel Yemek ve Yiyecekler	Nevşehir Valiliği Bilim, Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü, 2017; Nevşehir Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2017.
Derinkuyu-Kaymaklı Ekmeği	Yöresel Yemek ve Yiyecekler	Güldemir & Işık, 2011; Nevşehir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2017; Nevşehir Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2017.
Nevşehir Tandır Ekmeği	Yöresel Yemek ve Yiyecekler	Nevşehir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2017; Nevşehir Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2017.
Nevşehir Simidi	Yöresel Yemek ve Yiyecekler	Nevşehir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2017; Nevşehir Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2017; Fib Haber, 2017.

Nevşehir Tava	Yöresel Yemek ve Yiyecekler	Yayım, 2005; Güldemir & Işık, 2011.
Nevşehir Sanayi Pılavı	Yöresel Yemek ve Yiyecekler	Güldemir & Işık, 2011; Nevşehir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2017; Nevşehir Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2017.
Nevşehir Zerde Pılavı	Yöresel Yemek ve Yiyecekler	Güldemir & Işık, 2011; Nevşehir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2017; Nevşehir Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2017.
Nevşehir Dıvılı	Yöresel Yemek ve Yiyecekler	Güldemir & Işık, 2011; Nevşehir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2017; Nevşehir Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2017.
Nevşehir Sızgıtı	Yöresel Yemek ve Yiyecekler	Güldemir & Işık, 2011; Nevşehir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2017; Nevşehir Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2017.
Nevşehir Tandır Ağpaklası	Yöresel Yemek ve Yiyecekler	Güldemir & Işık, 2011; Nevşehir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2017; Nevşehir Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2017.
Nevşehir Bitirgen Kayısı Yahnisi	Yöresel Yemek ve Yiyecekler	Güldemir & Işık, 2011; Nevşehir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2017; Nevşehir Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2017.
Nevşehir Gendime (Herse)	Yöresel Yemek ve Yiyecekler	Güldemir & Işık, 2011; Nevşehir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2017; Nevşehir Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2017.
Nevşehir Asidesi	Yöresel Yemek ve Yiyecekler	Güldemir & Işık, 2011; Nevşehir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2017; Nevşehir Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2017.
Nevşehir Dolazı	Yöresel Yemek ve Yiyecekler	Güldemir & Işık, 2011; Nevşehir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2017; Nevşehir Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2017.
Nevşehir Köftürü	Yöresel Yemek ve Yiyecekler	Güldemir & Işık, 2011; Nevşehir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2017; Nevşehir Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2017.
Nevşehir Bulamacı	Yöresel Yemek ve Yiyecekler	Güldemir & Işık, 2011; Nevşehir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2017; Nevşehir Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2017.
Nevşehir Ayva Dolması	Yöresel Yemek ve Yiyecekler	Güldemir & Işık, 2011; Nevşehir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2017; Nevşehir Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2017.
Nevşehir Folklorik Bebek	Geleneksel El Sanatları	Çağdaş vd., 2011; Sakin, 2016.
Avanos Halısı	Geleneksel El Sanatları	Bayındır Gülmez, 2009; İşcen, 2010; Öger & İnce, 2014.
Avanos Çömleği	Geleneksel El Sanatları	Acar, 2011; Kaymakçı, 2011; Ceylan & Bayazit, 2011.
Kapadokya Kurma Şarabı	Alkollü İçecekler	İşcen, 2004; Bozdoğan, 2010; Hatipoğlu & Şengül, 2011.
Hacıbektaş Taşı (Oniks)	Doğal Taş Ürünleri	Bulut & Çil, 2008; Güney, 2009; Akbulut, 2013; Taşlıgil & Şahin, 2016.
Nevşehir Taşı	Doğal Taş Ürünleri	Dinleyen, 2006; Korkaç, 2007; Kazancı & Gürbüz, 2014.
Nevşehir Pomzası ve Bims	Doğal Taş Ürünleri	Nevşehir Valiliği Bilim, Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü, 2017.

Tablo 2. Nevşehir İli Coğrafi İşarete Konu Olabilecek Bazı Ürünler

mudu, Avanos iğdesi, Avanos köy bağ cevizi, bitirgen kayısı, Acıgöl sarımsağı, Avanos Ayhan pathıcanı ve patatestir. Bitkisel ürünler içinde önemli bir paya sahip olan bağcılık ve üzüm geleneği Anadolu'daki kazılardan anlaşıldığına göre milattan önce 3500 yılına kadar gitmektedir. İlde üzüm yetiştiriciliği bölgenin en eski kavimlerinden olan Hititlerden günümüze devam etmektedir. Nevşehir'in coğrafi işarete konu olabilecek üzümü sulu, çekirdekli, ince kabuklu ve tatlıdır (Yeşilöz, 2014). İlde üretilen üzümün önemli bir bölümü yerel tüketimde kullanılmaktadır. Üzümler kurularak tüketildiği gibi pekmez, köftür, pestil gibi yerel ürünlerde, ayrıca meyve suyu, şarap ve sirke yapımında değerlendirilmektedir.

Patates üretiminde ise Nevşehir, Niğde ve İzmir'den sonra üçüncü sırada bulunmaktadır. Bu anlamda patates Nevşehir'in bir simgesi olarak tanınmaktadır (Nevşehir Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2016). İlin kumlu-tınlı toprak yapısının ve iklim özelliklerinin patates üretiminde olumlu etkisi görülmektedir. Vangogh, Marfona, Granola ve Melodi bölgede en fazla üretilen patates türleridir. Ancak son yıllarda patates kanseri (*synchytrium endobioticum*) ya da siğili olarak adlandırılan fungal hastalık bulaşıklığı, üretime yeni boyutlar kazandırmıştır. Nitekim, bu hastalığın Nevşehir'in bazı küçük alanlarında görülmesi bile, o bölgenin karantinaya alınmasına dolayısıyla üretimin sekteye uğramasına neden olmuştur (Arioğlu vd., 2006).

Nevşehir simidi

Nevşehir tandır ekmeği

Nevşehir tandır ağpaklası

Nevşehir etli tandır ağpaklası

Hayvansal Kökenli Gıda Ürünleri: Kuru kaymak, ülkemizde genelinde pek bilinmemesine karşın, Nevşehir, Sivas, Malatya, Erzincan gibi yörelerde üretilmektedir. Bununla birlikte ilde coğrafi işarete konu olabilecek hayvansal kökenli gıda ürünlerinden kuru kaymağın tanıtımı amacı ile Kaymaklı Belediyesi'nce her yıl kaymak festivali düzenlenmektedir. Kuru Kaymak, yaklaşık 0.5 cm kalınlığında bir film tabakası şeklinde, pürüzlü yüzeye sahiptir. Uzun süre bozulmadan oda sıcaklığında depolanabilen bu ürün, sütle veya ballı sütle ıslatılarak tüketildiği gibi, sabah kahvaltılı soforalarında kuru haliyle de tüketilmektedir (Atamer vd, 2016: 194). Son yıllarda geleneksel ürünlere ilginin önemli düzeyde arttığı düşünüldüğünde Kaymaklı kuru kaymağının da bu açıdan ciddi bir potansiyeli olduğu ortaya çıkmaktadır.

Yöresel Yemek ve Yiyecekler: Maddi kültür içerisinde önemli bir yer tutan mutfak kültürü, bir milletin ideolojik ve kimlik bilgilerini incelemede de önemli bir kaynaktır. Nevşehir mutfağı, klasik Türk mutfağını yansıtmakla birlikte, tarih öncesi kültürlerin, farklı dinlerin ve toplumların da birikimlerini barındırdığından ayrıca önemli görülmektedir (Güldemir & Işık, 2011). İç Anadolu kültürünün zenginliğini yansıtan yönü ile Nevşehir mutfağının bir çekicilik unsuru olarak kullanılması ve ilin yöresel yemek kültürünün, bölgenin markalaşmasına sağlayacağı katkının belirlenmesi gerekmektedir (Aslan vd., 2014). Bu bağlamda Nevşehir'de coğrafi işarete konu olabilecek yöresel yemek ve yiyecekler arasında Nevşehir pekmezi, Nevşehir üzüm turşusu, Derinkuyu-Kaymaklı ekmeği, Nevşehir tandır ekmeği, Nevşehir simidi, Nevşehir tava, Nevşehir testi kebabı, Nevşehir sanayi pilavı, Nevşehir zerde pilavı, Nevşehir dıvılı, Nevşehir sızgıtı, Nevşehir tandır ağpaklası, Nevşehir bitirgen kayısı yah-nisi, Nevşehir gendime (Herse), Nevşehir asidesi, Nevşehir dolazı, Nevşehir köftürü, Nevşehir bulamacı ve Nevşehir ayva dolması gösterilebilir.

Geleneksel El Sanatları

Coğrafi işaret tescili alabilecek geleneksel el sanatları ürün sınıfı içinde Avanos halısı ve Nevşehir folklorik bebeği yer almaktadır. Türk kültürünün en önemli yapı taşlarından birini oluşturan halı ve kilim sanatı, Türklerin geleneksel sanatlarından biri olarak tarih boyunca yerini korumuştur. Halı sanatının Türklerin yerleştiği bölgelerde başlaması

Nevşehir folklorik bebeği

ve onlarla birlikte yayılması, Türk halılarının halı sanatı içindeki önemini ifade etmektedir. Orta Asya'da gelişen halı dokuma sanatı, Selçuklular tarafından Anadolu'ya taşınmıştır (Öğür & İnce, 2014: 19). Avanos ve çevresinde halıcılığın başlangıcı ise 1700'lere kadar uzanmaktadır (İşçen, 2010). Geçmişte Avanos'ta halıcılık temel ekonomik faaliyetlerden biri ve sosyal hayatın önemli bir parçasıdır. Ancak teknolojiye gelişmeler, makine halılarının ortaya çıkması, halının eskisi kadar kâr getirmemesi, çömlekçiliğin daha fazla ön planda olması ve sosyal hayattaki değişimlere bağlı olarak bölgede halı dokumacılığı eski önemini kaybetmiştir. (Bayındır Gülmez, 2009). Kaybolmaya yüz tutan bu faaliyeti korumak, tanıtmak ve canlandırmak ürünlerin gerçek değerine ulaşmasına katkı sağlayacaktır.

Folklorik kıyafetli yapma bebekler, el yapımı ya da hazır plastik bebeklere geleneksel giysilerin giydirilmesi ile oluşturulan kültür ürünleridir. Bebeklerin kıyafetleri, Anadolu insanının giyim tarzına ait yöresel kumaşlar kullanılarak ve aslına sadık kalınarak oluşturulmaktadır. Folklorik kıyafetli yapma bebekler, geçmişle gelecek arasında köprü oluşturması, turistik eşya olma özelliği ile kültür alışverişine katkısı ve yöre insanına ekonomik kazanç sağlaması gibi pek çok yönden önem taşımaktadır (Sakin, 2016: 177). Coğrafi yapısı ve kültürel özellikleri yönünden dikkat çeken Nevşehir ili, Türk Kültürünü dünyaya tanıtmak bakımından önem arz etmektedir. Giyim ve aksesuarlar tarih boyunca

toplumların kültürel yapısından etkilenmiştir. Nevşehir kültürünü yansıtan bebekler de giyim ve aksesuarları bakımından önemli özellikler sergilemektedir. Nevşehir folklorik bebekleri günümüzde daha çok turistik amaçlarla üretilmektedir. İle özgü kültürel unsurları yansıtan bu bebekler turistik amaçlarla birlikte günümüz çocuklarına oyuncak olarak tekrar kazandırılmalı ve coğrafi işaret olarak tescil ettirilmelidir. Bu kazanım kültürü tanıtmak ve yaşatmak açısından önemlidir (Çağdaş vd., 2011: 229, 231).

Alkollü İçecekler

Orta Anadolu'da şarapçılık denildiğinde akla gelen önemli merkezlerden biri de Kapadokya'dır. Kapadokya'da şarabın ilk ne zaman ortaya çıktığı tam olarak bilinmemekle birlikte, üzüm yetiştiriciliği ve üzümünden şarap elde etmenin bölge tarihi kadar eski olduğu düşünülmektedir (Hatipoğlu & Şengül, 2011). Nevşehir'in tüflü toprak yapısı bağcılık için oldukça değerlidir. Ayrıca Kapadokya'daki volkanik yapının şarap üretimi açısından diğer önemli özelliği

Nevşehir kurma şarabı

ise, kayaların içlerinin kolaylıkla oyularak şarap için uygun mahzenler hazırlanabilmesidir (İşçen, 2004). Son yıllarda şarap ve gurme turlarına artan ilgi değerlendirildiğinde çok köklü bir şarapçılık geleneğine sahip olan bölgede özellikle kurma şarap bu anlamda öne çıkmaktadır.

Doğal Taş Ürünleri

Coğrafi işaret tescili alabilecek doğal taş ürünleri arasında Hacıbektaş taşı (oniks), Nevşehir taşı ile Nevşehir pomzası ve bims yer almaktadır. Kapadokya madenlerinden zengin mineralli yarı değerli bir taş olan oniks, Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde Hacıbektaş ilçesinde işlenmiştir. Oniks işlendiği yerin adını alarak "Hacıbektaş taşı" olarak tanınmıştır (Güney, 2009). Ayrıca Bektaşilerin taşıdıkları "teslim taşı" ve "kemer taşı" oniksten yapılmaktadır. Günümüzde hediyelik eşya yapımında da kullanılan oniks, yüklenen kültürel anlamları ile bir bütün olarak değerlendirildiğinde, Nevşehir'i Türkiye ve dünya ölçeğinde marka yapabilecek öğelerden biridir.

Jeolojik yapı ile birlikte Anadolu'nun zengin kültürel geçmişi, dayanıklı ve dekoratif doğal taşların bolca kullanılmasına ve kalıcı eserlerin ortaya çıkmasına olanak vermiştir. Bunlardan biri de coğrafi işaret tesciline konu olabilecek Nevşehir taşıdır. Volkanik kökenli bu doğal taşın çıkarım alanı Nevşehir-Ürgüp-Avanos arasında kalan sahadır. Söz konusu saha Kapadokya Volkanik Provensi içindeki çeşitli birimlerin en iyi yüzeylendiği alandır. Ege men renginin pembemsi bej olmasına karşılık, alterasyon durumlarına bağlı olarak çeşitli renklerde de bulunabilir. Bunların her birine ayrı ad verilmiş olmasına rağmen en çok üretilen sarı ve Kapadokya beji olarak adlanan taşlardır. İşletme açık ocaklarda, önemli bir kısmı örtü kaldırılarak yapılır. Ancak bölgedeki yoğun turizm faaliyetleri ve çok sayıda sit alanı nedeniyle üretim sınırlaması bulunmaktadır (Dinleyen, 2006; Korkanç, 2007; Kazancı & Gürbüz, 2014: 30).

Nevşehir için coğrafi işaret potansiyeli taşıyan doğal taş ürünlerinden pomza (sünger taşı), camsı, değişik boyda, delikli, kabarcıklı, bazen özgül ağırlıkları sudan daha az olduğu için su içerisinde yüzebilen, fiziksel ve kimyasal etkenlere karşı dayanıklı, volkanik kökenli bir kayadır (Elmastaş, 2012). Son yıllarda hafif yapı malzemelerine

Oniksten yapılmış hediyelik ürünler

Hacıbektaş Veli Müzesinde sergilenen teslim taşı ve kemer taşı

Nevşehir taşı kesim aşamaları

Nevşehir taşı kesim aşamaları ve inşasında Nevşehir taşının kullanıldığı bir konut.

verilen önemin giderek artmasına paralel olarak, pomza taşı üstün özelliklerinden dolayı, inşaat ve yapı endüstrisinde geniş bir kullanım alanı bulmaktadır (Bilgil & Özdel, 2017). Bununla birlikte pek çok sanayi sektörünün de hammaddesini oluşturmaktadır.

Türkiye'deki pomza rezervi, Dünya pomza rezervinin %15,8'ine karşılık gelmektedir. İl bazında pomza ya-

taklarının dağılımına bakıldığında en büyük paya Bitlis (%44.8), Kayseri (%24.3), Nevşehir (%18.4) ve Van (%6.5) illerinin sahip olduğu görülür (Elmastaş, 2012: 200).

Nevşehir'deki üreticiler pomzayı daha çok ham, mamul ya da inşaatlarda hafif yapı elemanı olarak kullanılan bimsblok şeklinde pazarlamaktadır. Pomza sektörü Nevşehir'e en fazla istihdam sağlayan sektörlerden biridir. Ülke

rezervinin %18,4'ünün Nevşehir'de bulunması, il pomza rezervinin kaliteli olması, Nevşehir'in beyaz renkli pomzasının çok fazla talep görmesi, blok üretimine yönelik doğal bir yığının ildeki varlığı, Nevşehir pomza ve bimsinin coğrafi işaret potansiyeli açısından değerini arttırmaktadır. Ayrıca çoğu sanayi sektöründe pomza kullanımının yaygınlaşması, üretim teknolojisi bakımından dışa bağımlılığın çok az olması, ihracat potansiyelinin oldukça yüksek olması ve iç pazarın büyüklüğü Nevşehir pomza ve bimsi için fırsatlar olarak değerlendirilmektedir (Ahiler Kalkınma Ajansı, 2012).

SONUÇ

Yerel kültürlerin ve geleneksel toplumsal bağların küreselleşmeden etkilendiği günümüzde kültürel etkinlikler, sosyal ilişkilerin devamlılığına katkı sağlamaktadır. Kızıllık (2006)'da da belirtildiği gibi Nevşehir'de düzenlenen yerel etkinlik ve festivallerin temel amaçları, il ve ilçelerin üretmiş oldukları tarımsal ürünlerin tanıtımının yapılarak yerel ekonomiye katkı sağlanması, gelenek ve göreneklerin yaşatılması ve yöre halkının sanat ve kültür ile ilgili beklentilerinin karşılanmasıdır (Kızıllık, 2006: 188).

Coğrafi yapısı ve kültürel çeşitliliği ile Nevşehir, coğrafi işaretleme konusunda da büyük bir potansiyele sahiptir. Nevşehir'de öncelikle coğrafi değerleri tanımak ve ulusal/ uluslararası arenada tanıtmak gerekmektedir. Coğrafi işaretli ürünler bölgenin kırsal kalkınmasında, ekonomik gelişiminde ve kültürel unsurların devamlılığında önemli bir araç olarak değerlendirilebilir. Nevşehir'de coğrafi işaret potansiyeline sahip ürünler tescillenip dünyaya açılabilirse, bu ürünler hak ettiği değeri bulabilecektir.

Katkı Belirtme: Bu çalışmanın çeşitli aşamalarında Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi öğretim üyesi Prof. Dr. Bülent Gülçubuk ile Nevşehir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Şube Müdürü Hüseyin Sevindik bilgi ve görüşlerini paylaşarak katkıda bulunmuştur. Ayrıca Foto 3 ve Foto 6a'nın temininde Abidin Yıldırım; Foto 1, Foto 4, Foto 6c ve Foto 6d'nin temininde Uçhisar Kadınları Restaurant İşletme Müdürü Gülten Güler destek vermişlerdir. Katkılarından dolayı çok teşekkür ederim.

Kaynakça

- Acar, A. (2011). Anadolu Çömlekçiliğinin Sorunlarından Bir Kesit "Avanos". İçinde: Öger, A. (Ed) I. Uluslararası Nevşehir Tarih ve Kültür Sempozyumu Bildirileri, C 1, Nevşehir, 369-379.
- Acıgöl Kaymakamlığı, (2017). <http://www.acigol.gov.tr> (Son Erişim Tarihi: 13.01.2017).
- Ahiler Kalkınma Ajansı, (2012). Pomza Sektör Raporu. http://ahika.gov.tr/assets/ilgili_dosyalar/1Nevsehir-Pomza-Sektor-Raporu.pdf (Son Erişim Tarihi: 15.03.2017).
- Akbulut, D. (2013). İnanç ve Üretim Bağlamında Hacıbektaş Taş İşçiliği. Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi, 68: 221-238.
- Arıoğlu H., Çalışkan, M.E. & Onaran, H. (2006). Türkiye'de Patates Üretimi, Sorunları ve Çözüm Önerileri. 6-8 Eylül 2006 IV. Ulusal Patates Kongresi, Patates Araştırma Enstitüsü, Niğde, 1-10.
- Aslan, Z., Güneren, E. & Çoban, G. (2014). Destinasyon Markalaşma Sürecinde Yöresel Mutfağın Rolü: Nevşehir Örneği. Journal of Tourism and Gastronomy Studies, 2(4): 3-13.
- Atamer, M., Şenel, E., Hayaloğlu, A. & Özer, B. (2016). Kuru Kaymağın Tekstürel Yapısı. Akademik Gıda, 14(2): 189-195.
- Avanos Kaymakamlığı, (2017). <http://www.avanos.gov.tr> (Son Erişim Tarihi: 17.01.2017).
- Bayındır Gülmez, Z. (2009). Avanos Halıcılığının Gelişimi. Geçmişten Geleceğe Nevşehir Tarih ve Kültür Araştırmaları, 12: 42-45.
- Bilgil, A. & Özdel, H. (2017). Pomza Esaslı ve İgnimbirit Katkılı Hafif Yapı Malzemesinin Fiziksel ve Mekanik Özelliklerinin İncelenmesi. Ömer Halisdemir Üniversitesi Mühendislik Bilimleri Dergisi, 6(2): 475-482.
- Bowen, S. & Valenzuela Zapata, A. (2009). Geographical Indications, Terroir, and Socio Economic and Ecological Sustainability: The Case of Tequila. Journal of Rural Studies, 25: 108-119.
- Bozdoğan, A. (2010). Nevşehir-Ürgüp Çevresi Emir ve Dimrit Üzümlerinden Doğal Köpüren Şarap Üretimi Üzerine Bir Araştırma. Çukurova Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Gıda Mühendisliği Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Adana.
- Bulut, İ. & Çil, V. (2008). Oltu Yöresi Değerli Taşları. Sosyal Bilimler Dergisi, 30-40.
- Cappadox, (2017). <http://cappadox.com/> (Son Erişim Tarihi: 07.01.2017).
- Ceylan, U. & Bayazıt, M. (2011). Avanos (Nevşehir) Çömlekçiliğinin Bölgedeki Turizm Pazarlamasındaki Öneminin Değerlendirilmesi. İçinde: Öger, A. (Ed) I. Uluslararası Nevşehir Tarih ve Kültür Sempozyumu Bildirileri, C 8, Nevşehir, 73-85.
- Çağdaş, M., Çağdaş, A. & Temiz, G. (2011). Nevşehir'de Üretilen Kültürel Bebeklerin Giyim ve Aksesuar Özelliklerinin İncelenmesi. İçinde: Öger, A. (Ed) I. Uluslararası Nevşehir Tarih ve Kültür Sempozyumu Bildirileri, C 5, Nevşehir, 229-248.
- Çalışkan, V. & Koç, H. (2012). Türkiye'de Coğrafi İşaretlerin Dağılım Özelliklerinin ve Coğrafi İşaret Potansiyelinin Değerlendirilmesi. Doğu Coğrafya Dergisi, 17(28): 193-214.
- Dayıoğlu, K. S., Yörüköğlu, T. & Ançel, T. (2017). Kahramanmaraş'ın Coğrafi İşaretli Ürünleri ve İlin Potansiyel Durumu. KSÜ Doğa

- Bil. Dergisi, 20(1), 80-88.
- Demir Özer, E. & Eser, M. K. (2019). Coğrafi İşaret Alma Sürecinde, Avanos-Nevşehir Testi Kebabına ait Standart Reçetenin Oluşturulması. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 7(2): 805-817.
- Derinkuyu Kaymakamlığı, (2017). <http://www.acigol.gov.tr> (Son Erişim Tarihi: 20.01.2017).
- Dimara, E. & Skuras, D. (2003). Consumer evaluations of product certification, geographic association and traceability in Greece. *European Journal of Marketing*, 37 (5/6): 690-705. Doi: 10.1108/03090560310465099
- Dinleyen, M. (2006). Nevşehir Evleri. Geçmişten Geleceğe Nevşehir Tarih ve Kültür Araştırmaları, 6: 42-50.
- Doğan, B. (2015). Coğrafi İşaret Korumasının Gelişmekte Olan Ülkeler İçin Önemi. *NWSA-Social Sciences*, 3C0128, 10(2): 58-75.
- Duffy, M. (2005). Performing Identity Within a Multicultural Framework. *Social and Cultural Geography*, 6(5): 677-692.
- Durlu-Özkaya, F., Sünnetçioğlu, S. & Can, A. (2013). Sürdürülebilir Gastronomi Turizmi Hareketliliğinde Coğrafi İşaretlemenin Önemi. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 1(1): 13-30.
- Elmastaş, N. (2012). Türkiye Ekonomisi İçin Önemi Giderek Artan Bir Maden: Pomza (Sünger Taşı). *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(23): 197-206.
- Erol, Y. (2014). Türkiye'de Coğrafi İşaretleme Sisteminin Mevcut Yapısı. Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir.
- Fib Haber, (2017). <http://www.fibhaber.com/genel/en-basta-nevsehir-simidi-var-h65095.html> (Son Erişim Tarihi: 04.03.2017).
- Gökovalı, M. (2007). Coğrafi İşaretler ve Ekonomik Etkileri: Türkiye Örneği. *İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 21 (2): 141-160.
- Göreme Belediye Başkanlığı, (2017). <http://www.goreme.bel.tr> (Son Erişim Tarihi: 20.01.2017).
- Gül, K., Erdem, B. & Gül, M. (2013). Yerel Festivallerin Etkinliğine Bağlı Ziyaretçi Kazanımları: Sındırgı Yağcıbedir Festivali Örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18(2): 213-239.
- Güldemir, O & Işık, N. (2011). Nevşehir Mutfak Kültürü ve Yemekleri. İçinde: Öger, A. (Ed) I. Uluslararası Nevşehir Tarih ve Kültür Sempozyumu Bildirileri, C.6, Nevşehir, 151-177.
- Gündoğdu, G. (2006). Türk Hukukunda Coğrafi İşaret Kavramı ve Korunması. Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hukuk Ana Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Güney, E. (2009). Nevşehir Çevresinde Oniks ve Dekoratif Eşya Sanatları. Geçmişten Geleceğe Nevşehir Tarih ve Kültür Araştırmaları, 12: 49-50.
- Güngör, Ş. ve Bozyiğit, R. (2019). Nevşehir'de düzenlenen etkinliklerin alternatif turizmin gelişmesindeki rolü. Y. Bektaş vd. (Ed.), I. Uluslararası Kapadokya Felsefe ve Sosyal Bilimler Kongresi (CA-PASS2019) bildiriler kitabı içinde (s. 237-248), Nevşehir.
- Hacıbektaş Kaymakamlığı, (2017). <http://www.hacibektas.gov.tr> (Son Erişim Tarihi: 23.01.2017).
- Hatipoğlu, A. & Şengül, S. (2011). Şarap Turizmi Çerçevesinde Kapadokya Şaraplarının Pazarlanabilirliği. İçinde: Öger, A. (Ed) I. Uluslararası Nevşehir Tarih ve Kültür Sempozyumu Bildirileri, C 1, Nevşehir, 333-343.
- İbret, Ü. & Küllü, N. (2012). Kastamonu'nun Coğrafi İşaretle Marka Ürünü: Taşköprü Sarımsağı. *Kastamonu'nun Doğal Zenginlikleri Sempozyumu*, Kastamonu.
- İlcalı, G. (2005). Coğrafi İşaretler, Coğrafi İşaretlerde Denetim ve Denetimde Akreditasyonun Önemi. Ankara Üniversitesi, Avrupa Toplulukları Araştırma Uygulama Merkezi (ATAUM), 36. Dönem Avrupa Birliği Temel Eğitim Programı Semineri, Ankara.
- İşçen, Y. (2004). Kapadokya'da Şarapçılık. <http://www.cappadociaexplorer.com/detay.php?id=232&cid=172>. (Son Erişim Tarihi: 07.01.2017).
- İşçen, Y. (2010). Avanos'ta Halıcılık. *Peribacası Kapadokya Kültür ve Tanıtım Dergisi*, 13: 44-45.
- Jay, T. & Taylor, M. (2013). A Case of Champagne: A Study of Geographical Indications. *Corporate Governance eJournal*, 1-32.
- Kan, M. & Gülçubuk, B. (2008). Kırsal Ekonominin Canlanmasında ve Yerel Sahiplenmede Coğrafi İşaretler. *Uludağ Ün. Ziraat Fakültesi Dergisi*, 22(2): 57-66.
- Kan, M., Gülçubuk, B., Kan, A. & Küçükçongar, M (2010). Coğrafi İşaret Olarak Karaman Divle Tulum Peyniri. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 12(19): 15-23.
- Kan, M. (2011). Yerel Düzeyde Kalkınmada Coğrafi İşaretlerin kullanımı ve Etkisi: Akşehir Kirazı Araştırması. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.
- Kan, M., Gülçubuk, B. & Küçükçongar, M (2012). Coğrafi İşaretlerin Kırsal Turizmde Kullanılma Olanakları. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 14(22): 93-101.
- Kaymakçı, S. (2011). Nevşehir'de Çanak Çömlek Kültürünün Geçmiş (İlk Tunç Çağı - M.Ö. 3200-1800). İçinde: Öger, A. (Ed) I. Uluslararası Nevşehir Tarih ve Kültür Sempozyumu Bildirileri, C 7, Nevşehir, 61-81.
- Kaymaklı Belediye Başkanlığı, (2017). <http://www.kaymakli.bel.tr> (Son Erişim Tarihi: 22.01.2017).
- Kazancı, N. & Gürbüz, A. (2014). Jeolojik Miras Nitelikli Türkiye Doğal Taşları. *Türkiye Jeoloji Bülteni*, 57(1): 19-44.
- Kızılırmak, İ. (2006). Türkiye'de Düzenlenen Yerel Etkinliklerin Turistik Çekicilik Olarak Kullanılmasına Yönelik Bir İnceleme. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 15: 181-196.
- Korkanç, M. (2007). İgnimbiritlerin Jeomekanik Özelliklerinin Yapı Taşı Olarak Kullanımına Etkisi: Nevşehir Taşı. *Jeoloji Mühendisliği Dergisi*, 31(1): 49-60.
- Kozaklı Kaymakamlığı, (2017). <http://www.kozakli.gov.tr> (Son Erişim Tarihi: 20.01.2017).
- Menapace, L. & Moschini, G. (2012). Quality Certification by Geographical Indications, Trademarks and Firm Reputation. *European Review of Agricultural Economics*, 39 (4):539-566. Doi:10.1093/erae/jbr053.
- Mercan, Ş. O & Üzülmez, M. (2014). Coğrafi İşaretlerin Bölgesel Turizm Gelişimindeki Önemi: Çanakkale İli Örneği. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 29(2): 67-94.
- Nevşehir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, (2017). <http://www.nevsehir.gov.tr>

- hirkulturturizm.gov.tr/TR,74238/yore-mutfagi-gastronomi.html (Son Erişim Tarihi: 05.01.2017).
- Nevşehir Ticaret Borsası, 2017. <http://www.ntb.org.tr> (Son Erişim Tarihi: 03.01.2017).
- Nevşehir Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, (2016). Nevşehir İli 2015 Yılı Çevre Durum Raporu.
- Nevşehir Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, (2017). <http://www.csb.gov.tr/iller/nevsehir/index.php?Sayfa=sayfa&Tur=webmenu&ld=5032> (Son Erişim Tarihi: 03.01.2017).
- Nevşehir Valiliği Bilim, Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü, (2017). E.283 Sayılı Markalama Konulu Yazısı.
- Oraman, Y. (2015). Türkiye'de Coğrafi İşaretli Ürünler. *Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1): 76-85.
- Orhan, A. (2010). Yerel Değerlerin Turizm Ürününe Dönüştürülmesinde Coğrafi İşaretlerin Kullanımı: İzmit Pızmaniyesi Örneği. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 21(2): 243-254.
- Öger, A. & İnce, G. (2014). Halı Dokumacılığının Avanos Yöresi Sosyo-Kültürel ve Ekonomik Yaşamındaki Yeri. İçinde: Öger, A. (Ed) *Avanos Sempozyumu Bildirileri*, Nevşehir, 17-33.
- Rangnekar, D. (2004). The Socio-Economics of Geographical Indications, A Review of Empirical Evidence from Europe. UNCTAD-ICTSD Project on IPRs and Sustainable Development, Issue Paper No. 8, Switzerland.
- Runfire Cappadocia, 2017. <http://www.runfirecappadocia.com/TR/> (Son Erişim Tarihi: 07.01.2017).
- Sakin, N. (2016). Türkiye'de Geleneksel Kıyafetlerin Yaşatılmasında "Folklorik Yapma Bebekler". *Turkish Studies*, 11(18): 177-202.
- Salcano Cappadocia Cycling Festival, (2017). <https://cappadociabikefestival.com/tr/home> (Son Erişim Tarihi: 07.01.2017).
- Salomon Cappadocia Ultra Trail, (2017). <https://cappadociaultra-trail.com/tr/home> (Son Erişim Tarihi: 12.01.2017).
- Sarı, C. (2016). Antalya'da Fuarlar, Festivaller ve Yayla Şenliklerinin Alternatif Turizmin Gelişmesindeki Rolü. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15): 95-111.
- Şahin, A. & Meral, Y. (2012). Türkiye'de Coğrafi İşaretleme ve Yöresel Ürünler. *Türk Bilimsel Derlemeler Dergisi*, 5(2): 88-92.
- Şahin, G. (2013). Coğrafi İşaretlerin Önemi ve Vize (Kırklareli)'nin Coğrafi İşaretler. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15: 23-37.
- Tanrikulu, M. (2014). Coğrafya ve Kültür. Ankara: Edge Akademi.
- Taşlıgil, N. & Şahin, G. (2016) Yapı Malzemesi Olarak Kullanılan Türkiye Doğal Taşlarının İktisadi Coğrafya Odağında Analizi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 33: 607-640.
- Teuber, R. (2011). Consumers' and Producers' Expectations Towards Geographical Indications: Empirical Evidence for a German Case Study. *British Food Journal*, 113 (7), 900-918. Doi: 10.1108/00070701111148423.
- Tevlocr, R. (2011). Consumers' and Producers' Expektations Toward geogRaphical İndications. *British Food Journal*, 113(17): 900-918.
- Toklu, İ. T., Ustaahmetoğlu, E. & Öztürk Küçük H. (2016). Tüketicilerin Coğrafi İşaretli Ürün Algısı ve Daha Fazla Fiyat Ödeme İsteği: Yapısal Eşitlik Modellemesi Yaklaşımı. *Yönetim ve Ekonomi*, 23 (1): 145-16.
- Tuncay, M. (2009). Coğrafi İşaretlerin Korunması. *Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Kırıkkale.
- Türk Patent Enstitüsü (TPE), (2012). Marka ve Coğrafi İşaret Başvurularının Hazırlanması, Marka ve Coğrafi İşaret İşlemleri ile İlgili Bilgiler ve Gerekli Belgeler. Ankara: TPE Yayınları.
- Türk Patent Enstitüsü (TPE), (2016). Coğrafi İşaretler Başvuru Kılavuzu. <http://www.turkpatent.gov.tr/TurkPatent/resources/tem-p/6B3F914C-E72C-437C-8A30-F50C51DE0A23.pdf> (Son Erişim Tarihi: 10.03.2017).
- Türk Patent ve Marka Kurumu, (2019). <https://www.ci.gov.tr/cografi-isaretler/detay/38343> (Son Erişim Tarihi: 28.10.2019).
- Türk Patent ve Marka Kurumu, (2019). <https://www.ci.gov.tr/cografi-isaretler/detay/38393> (Son Erişim Tarihi: 28.10.2019).
- Uysal, T. & Yaşasın, A. S. (2017). Asma Genetik Kaynaklarımız ve Nevşehir İli Üzüm Çeşitleri. *Nevşehir Bilim ve Teknoloji Dergisi (Kapadokya Ulusal Bağcılık Çalıştayı Özel Sayı)*, 6: 132-136.
- Ürgüp Kaymakamlığı, (2017). <http://www.urgup.gov.tr> (Son Erişim Tarihi: 17.03.2017).
- Ürgüp Ziraat Odası Başkanlığı, (2017). <http://urgupziraat.com> (Son Erişim Tarihi: 17.03.2017).
- Yayım, A. (2005). Nevşehir Tava. *Geçmişten Geleceğe Nevşehir Tarih ve Kültür Araştırmaları*, 2: 32-33.
- Yenipınar, U., Köşker, H. & Karacaoğlu, S. (2014). Turizmde Yerel Yiyeceklerin Önemi ve Coğrafi İşaretleme: Van Otlı Peyniri. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 2(2): 13-23.
- Yeşilöz, Z. (2014). Bağlarımız ve Üzüm Adları. *Geçmişten Geleceğe Nevşehir Tarih ve Kültür Araştırmaları*, 18: 52-57.
- Yüksel, O. (2008). Avanos-Ayhan Patlıcanı. *Peribacası Kapadokya Kültür ve Tanıtım Dergisi*, <http://www.cappadociaexplorer.com/detay.php?id=116&cid=47> (Son Erişim Tarihi: 10.03.2017).
- Yüksel, O. (2009). Kapadokya'nın Üzümleri. *Peribacası Kapadokya Kültür ve Tanıtım Dergisi*, <http://www.cappadociaexplorer.com/detay.php?id=33&cid=48> (Son Erişim Tarihi: 10.03.2017).
- Zografos, D. (2008). *Geographical Indications & Socio-Economic Development*. Working Paper 3, United Kingdom.